

GUNNAR FRÅN HLIDARENDE

Gunnar hjälper Unn Mårdsdotter mot Hrut

Nu är att omtala att Mård giga blev sjuk och dog, och tycktes det stor skada. Hans dotter Unn tog allt arvet efter honom. Hon var ännu inte omgift. Hon var mycket slösaktig och föga förtänksam med det hon ägde, och hennes lösegendom började snart ta slut, så att till sist hade hon intet annat kvar än jordegendom och smycken.

Gunnar hette en man, frände till Unn. Rannveig hette hans mor. Hon var dotter till Sigfus, son till Sigvat röde, som blev dräpt vid Sandholafärja. Gunnars far hette Hamund och var son till Gunnar Baugsson, som Gunnarsholt är uppkallat efter. Hamunds mor hette Hrafnhild och var dotter till Storolv, son till Häing. Storolv var bror till Hrafn lagsagoman. Storolvs son var Orm starke.

Gunnar Hamundsson bodde på Hlidarende i Fljotslid. Han var storväxt och stark och mer vapenför än någon annan. Om han ville, kunde han hugga och kasta spjut lika bra med den ena handen som med den andra, och han kunde svinga sitt svärd så snabbt, att man tyckte sig se tre i luften på en gång. Med båge sköt han bäst av alla och träffade alltid det han sköt på. Han kunde hoppa högre än sin egen höjd klädd i full rustning, och lika långt bakåt som framåt. Han simmade som en säl, och det fanns ingen lek, där det lönade sig för någon att tävla med honom. Det har sagts, att ingen skall ha varit hans jämlike. Han var vacker till utseendet, med ljus hy, rak och kraftigt framskjutande näsa, livliga, blå ögon och röda kinder. Hans hår var stort, föll väl och hade vacker färg. Han var den mest höviske av män, modig, givmild och lugn, vänfast och noga i vänval. Han var en väl bärgad man.

Kolskägge hette en bror till Gunnar. Han var storväxt och stark, orädd och pålitlig i allt. En annan bror hade han, som hette Hjort. Han var då ännu ett barn. Orm skogarnev hette en oäkta bror till Gunnar. Han är inte med i denna saga. Arngunn

Gunnar sitter nu hemma över hösten och vintern och hade inte mycket folk hos sig. Frampå vårsidan sände Olav påfågel bud och bjöd Gunnar och Hallgerd hem till sig. Hushållet på Hlidarende skulle han låta sin mor och sin son Hogne ta hand om. Gunnar hade först god lust att fara och sade ja, men när det kom därtill, ville han inte.

På tinget samma sommar lyste Gissur honom fredlös på Lagberget, och innan tinget upplöstes, stämde han alla Gunnars ovänner till Allmannagja: Starkad från Trihyrning och hans son Torgeir, Mård och Valgard gråe, Geir gode och Hjalte Skeggeson, Torbrand och Asbrand Torleikssöner, Eiliv och hans son Onund, Onund från Trollaskog och Torgrim östmannen från Sandgil.

Gissur sade: "Jag vill föreslå er, att vi drar ut mot Gunnar

i sommar och dräper honom."

Hjalte svarade: "Jag lovade Gunnar här på tinget, då han gjorde som jag önskade, att jag aldrig skulle vara med i något som företogs mot honom, och det skall jag hålla."

Därpå gick Hjalte därifrån, och de som voro kvar, kommo överens om att draga mot Gunnar. De beseglade överenskommelsen med handslag, och fredlöshet skulle drabba den, som höll sig undan. Mård skulle utspeja, när det bäst lämpade sig att angripa Gunnar, och fyrtio man voro med i detta förbund. Nu vore det en enkel sak, menade de, att fälla Gunnar, när både Kolskägge och Traen och många andra av hans vänner voro borta. Därpå red man hem från tinget. Njal kom till Hlidarende och omtalade för Gunnar, att han blivit förklarad fredlös och att hans fiender avtalat att angripa honom.

"Som en vän betar du dig, då du varskor mig", sade Gunnar.

"Nu vill jag", sade Njal, "att Skarpheden skall komma till dig, och likaså min son Hoskuld. De skall våga sitt liv för ditt."

"Jag vill inte", svarade Gunnar, "att dina söner skall bli dräpta för min skull. Annat har du förtjänat av mig."

"Det kommer på ett ut", sade Njal, "när du är död, blir det mot mina söner som dina fiender kommer att vända sig."

"Det är nog troligt", sade Gunnar, "men jag vill inte, att det skall vållas av mig. Men ett skulle jag vilja be dig om – att du håller din hand över min son Hogne. Om Grane talar jag inte, han gör mycket, som inte är efter mitt sinne."

Det lovade Njal och red därpå hem. Det berättas att Gunnar red till alla sammankomster och lagting, och att hans ovänner aldrig vågade anfälla honom. Så fortgick det en tid, att han färdades fram, som om han alls inte varit fredlös man.

På hösten sände Mård Valgardsson bud, att Gunnar sades vara ensam hemma och allt hans folk nere på öarna för att bli färdiga med höbärgningen. Så fort Gissur vite och Geir gode sporde detta, redo de öster ut över älvarna och vidare över sandslätterna till Hov. Därifrån sände de bud till Starkad under Trihyrning, och där samlades alla de, som skulle draga ut mot Gunnar, och rådgjorde om hur de skulle ta itu med saken. Mård sade, att oväntat skulle de inte kunna komma över Gunnar, om de inte toge bonden på den närmaste gården – han hette Torkel – och tvingade honom att följa med dem. Han skulle ensam gå upp till gården och locka bort hunden Sam.

Därpå bröto de upp och drogo öster ut till Hlidarende. De

sände bud efter Torkel, lade hand på honom och gävo honom att välja mellan att antingen skulle de dräpa honom, eller också skulle han locka bort hunden. Han valde att hellre rädda livet, och följde med dem.

Ned mot tunet på Hlidarende låg en djupt upptrampad väg. Där stannade de med flocken. Torkel bonde gick fram till gården, och uppe på husen låg hunden. Torkel lockade den med sig och bort genom hålvägen. Plötsligt ser hunden, att där är folk. Han springer på Torkel och ger honom ett bett i veka livet. Onund från Trollaskog högg hunden i huvudet med sin yxa, så att den for ända in i hjärnan, och hunden tjöt så högt vid hugget, att de tyckte att de aldrig hade hört maken.

Nu vaknade Gunnar inne i skålen.

"De går illa åt dig, Sam, min fosterson", sade han, "och hända kan, att det är så uträknat, att det skall bli kort stund mellan oss två."

Gunnars skåle var helt byggd av timmer. Den hade yttertak av bräder med gluggar under långbjälkarna, och luckorna voro förskjutna. Gunnar sov i ett loft i skålen med Hallgerd och sin mor. Då hans fiender kommo fram till gården, visste de inte, om han var hemma, och bådo någon klättra upp på husen och se efter. Torgrim östmannen klättrade upp på skålen, medan de andra satte sig på gräsvallen. Gunnar ser en röd livrock skymta vid gluggen, sticker till med spjutyxan och träffar Torgrim mitt i livet. Torgrim miste fotfästet, släppte skölden och tumlade ned från taket. Han vacklade bort till de andra, där de sutto på valen. Gissur såg på honom.

"Är Gunnar hemma?" frågade han.

"Det får ni se efter själva", svarade Torgrim, "men hans spjut- yxa var hemma, det fick jag veta." Därpå föll han död ned.

Nu gick de andra till angrepp mot husen. Gunnar sköt pilar mot dem och värjde sig väl, och de kunde ingenting uträtta. Då sprungo några av dem upp på taken för att angripa honom därifrån. Men även där kom Gunnar åt dem med sina pilar, så att de ingenting kunde uträtta, och så fortgick det en stund. De vilade sig ett slag, därpå angrepo de på nytt. Men Gunnar sköt alltjämt ut genom gluggarna, de kunde ingenting uträtta, och ännu en gång måste de dra sig tillbaka.

Då sade Gissur vite: "Vi måste gå fram bättre, vi uträttar ju ingenting."

Därpå gingo de till storms för tredje gången och höllo länge på. Därefter drogo de sig åter tillbaka.

Gunnar sade: "Det ligger en pil där ute på taket. Det är en av deras pilar, och med den skall jag skjuta på dem. Stor skam blir det för dem, om de får skada av sina egna vapen."

"Gör inte det", sade hans mor. "Du eggas dem bara på nytt, nu när de har givit opp."

Gunnar tog pilen och sköt. Han träffade Eiliv Onundsson, och det blev ett svårt sår. Eiliv hade stått för sig själv, och de andra märkte inte, att han blivit sårad.

"Det kom ut en hand där oppe", sade Gissur, "med gullring på, och tog en pil, som låg på taket. De skulle inte ha letat efter pilar ute, om det funnes nog av dem inne. Nu skall vi angripa igen."

"Låt oss bränna honom inne", sade Mård.

"Det skall aldrig hända", sade Gissur, "om jag så visste, att det gäller mitt liv. Bättre råd kan du komma med, så slug som du säges vara."

På gräsvallen låg det några rep, som man använde till att vinda fast husen med.

"Låt oss ta repen", sade Mård, "och slå dem om ändarna på ryggåsen. De andra repändarna fäster vi om stenar, sen sticker vi spakar i repen och vindar taket av skålen."

De togo repen och gjorde alla dessa anstalter utan att Gunnar märkte någonting, förrän de hade vindat hela taket av skålen. Då tog han sin båge och sköt, så att de aldrig kommo honom in på livet. Nu föreslog Mård för andra gången, att de skulle bränna Gunnar inne.

"Jag förstår inte", sade Gissur, "varför du skall tala om sådant som ingen av oss andra vill vara med om, och det skall aldrig bli av."

I detsamma springer Torbrand Torleiksson upp på taket och huggar av Gunnars bågsträng. Gunnar griper spjutyxan med båda händerna, vänder sig snabbt mot honom, genomborrar honom och slungar honom ut på gräsvallen. Nu sprang hans bror Asbrand upp på taket. Gunnar stack efter honom med spjutyxan, Asbrand hann få skölden framför sig, men spjutyxan rände genom skölden och in i armliden. Gunnar vred om spjutet så häftigt, att skölden klövs och armen bröts av, och Asbrand tumlade ut från väggen. Förut hade Gunnar sårat åtta och nu dräpt två. Själv fick Gunnar två sår, men alla sade att han brydde sig varken om sår eller bane.

"Tag två testar av ditt hår", sade han till Hallgerd, "och hjälps åt, du och mor, att tvinna en bågsträng åt mig."

"Gäller det mycket för dig?" frågade Hallgerd.

"Det gäller mitt liv", svarade Gunnar, "för så länge jag har bågen, skall de inte komma mig in på livet."

"Då skall jag nu komma ihåg örfilen, du gav mig", sade Hallgerd, "och om du värjer dig lång stund eller kort, det angår mig inte."

"Var och en har sitt sätt att bli berömd", sade Gunnar, "och länge skall jag inte be dig om detta."

"Illa betar du dig", sade Rannveig, "och sent skall din skam glömmas."

Gunnar värjde sig väl och manligen och gav ännu åtta män så stora sår, att flera av dem voro nära sin bane. Han värjer sig ända tills han föll av trötthet. De gävo honom många och stora sår, men han lyckades likväl göra sig fri och värjde sig ännu en lång stund. Likväl gick det till sist därhän, att de fällde honom. Om hans kamp har Torkel älvfareskald diktat i denna visa:

"Hört vi ha om väldig
vapenstorm söder om Kölen¹,
då med geir² sig värjde
guldgivaren Gunnar.
Trött i spjutstorms tunga
by, som bröt mot skölden,
sårade dock han sexton
stridsmän, fällde tvenne."

Gissur sade: "En stor hövding ha vi fällt, och möda har det kostat oss. Hans kamp skall inte bli glömd, så länge landet är bebott."

Sedan gick han till Rannveig. "Vill du bestå jord åt två av våra män, som är döda, så att de kan bli höglagda här?" frågade han.

"Så mycket hellre åt två, som jag skulle vilja bestå det åt er allihop", svarade Rannveig.

"Det du säger är inte att förtänka dig", sade han, "för det är mycket som du mist." Därpå sade han ifrån, att de ingenting fick röva och ingenting ödelägga. Sedan begävo de sig därifrån.

Då sade Torgeir Starkadsson: "Nu kan vi inte stanna hemma på våra gårdar för Sigfussönerna, om inte du Gissur eller Geir

¹ Fjäll mellan nord- och sydlandet.

² Geir = spjut.

blir kvar här på sydlandet en tid."

"Det är nog så", sade Gissur. Därpå drogo han och Geir lott, och på Geir föll lotten att stanna kvar. Han begav sig sedan till Odde och slog sig ned där.

Geir hade en son, som hette Hroald. Han var frilloson, och hans mor hette Bjarney och var syster till Torvald veile, som blev dräpt vid Hästlök i Grimsnäs. Hroald skröt med att det var han, som hade givit Gunnar banesår. Han var på Odde hos sin far. Torgeir Starkadsson skröt med ett annat sår, som han sade att han hade givit Gunnar. Gissur höll sig hemma på Mosfell. Dråpet på Gunnar dömdes hårt överallt i bygderna, och han sörjdes av många.